

ชุดฝึกทักษะการแต่งคำประพันธ์

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ช่วงชั้นที่ 3

คำสัมผัสคล้องจอง

นางอัญญา ทัดไทย

โรงเรียนหนองเสือพิทยาคม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตาก เขต 1

คำชี้แจง

ชุดฝึกทักษะการแต่งคำประพันธ์ คำสัมผัสคล้องจอง
จัดทำขึ้นเพื่อฝึกทักษะคำสัมผัสคล้องจองและเป็นพื้นฐาน
ในการแต่งคำประพันธ์ประเภทโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน
ทำให้เกิดความไพเราะและถูกต้องตามฉันทลักษณ์

วัตถุประสงค์

1. บอกหลักการของคำสัมผัสคล้องจองได้
2. บอกลักษณะของคำที่สัมผัสคล้องจองกันได้
3. แต่งคำที่สัมผัสคล้องจองกันได้
4. อ่านออกเสียงคำสัมผัสคล้องจองได้อย่างถูกต้อง
5. บอกคุณค่าของการนำคำสัมผัสคล้องจองไปใช้ในคำประพันธ์ต่างๆได้

การทำกิจกรรมฝึกทักษะ

1. ทำแบบทดสอบก่อนเรียน
2. ศึกษาใบความรู้เรื่องคำสัมผัสคล้องจอง
3. ทำแบบฝึกทักษะคำสัมผัสคล้องจอง
4. ทำแบบทดสอบหลังเรียน

แบบทดสอบก่อนเรียน
แบบฝึกทักษะคำสัมผัสคล้องจอง

ชื่อ.....ชั้นมัธยมศึกษาปีที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนใส่เครื่องหมาย × หน้าข้อที่ถูกต้อง จำนวน 10 ข้อ (ข้อละ 1 คะแนน)

1. คำว่า เหมือน คล้องจองกับคำในข้อใด

ก. เพื่อน	ข. เหนือ
ค. เมื่อย	ง. เหมือน

2. ข้อใดไม่ใช่คำคล้องจอง

ก. รบ ภพ	ข. นิล พิน
ค. เลย เสย	ง. นุช ครูฑ

3. ข้อใดมีเสียงสระคล้องจองกัน

ก. เกร่ง ครัวด	ข. เจียบ เจียบ
ค. สนุก สนาน	ง. เฉลิม ฉลอง

4. คำว่า โทรทัศน์ ควรต่อด้วยข้อใดให้มีเสียงคล้องจองกัน

ก. ทฤษฎี	ข. โทรเลข
ค. ธนาคาร	ง. บัตรผ่านทาง

5. ข้อใดคล้องจองกับคำว่า ในสระน้ำใส

ก. ขามสายน้ำนิ่ง	ข. พระพายโชยมา
ค. มองไปเห็นปลา	ง. สาหร่ายเขียวสด

6. ข้อใดเป็นคำคล้องจอง 3 พยางค์

ก. ข้าวในนา ปลาในน้ำ	ข. สวยแต่รูป แก้มไม่หอม
ค. เขียนด้วยมือ ลบด้วยเท้า	ง. หนองหนังสือ หนองบ่อนไส้

7. ข้อใดเป็นคำคล้องจองของคำว่า เสพยาเสพติด

ก. ชีวิตจะสั้น	ข. พ่อแม่เสียใจ
ค. ไร้ญาติขาดมิตร	ง. สิ้นเปลืองทรัพย์สิ้น

8. ข้อใดสัมผัสกับคำว่า ขาว

ก. เวลา	ข. เยาว์
ค. เสาร์	ง. พราว

9. ข้อใดไม่ใช่คำสัมผัสสระ

ก. ครั้ง พั้ง	ข. สไบ สบาย
ค. แปลก แยก	ง. เรือ เหลือ

10. คำ ในข้อใดเป็นคำสัมผัสสระ

ก. คำนำ	ข. คำนี้ง
ค. คำนับ	ง. คำนวน

แบบทดสอบหลังเรียน
แบบฝึกทักษะคำสัมผัสคล้องจอง

ชื่อ.....ชั้นมัธยมศึกษาปีที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนใส่เครื่องหมาย × หน้าข้อที่ถูกต้อง จำนวน 10 ข้อ (ข้อละ 1 คะแนน)

1. คำว่า เหมือน คล้องจองกับคำในข้อใด

ก. เพื่อน	ข. เหนือ
ค. เมื่อย	ง. เหมือน

2. ข้อใดไม่ใช่คำคล้องจอง

ก. รบ ภพ	ข. นิล พิณ
ค. เลย เสย	ง. นุช ครุฑ

3. ข้อใดมีเสียงคล้องจองกัน

ก. เกร่ง ครัด	ข. เจียบ เชียบ
ค. สนุก สนาน	ง. เกลิม ฉลอง

4. คำว่า โทรทัศน์ ควรต่อด้วยข้อใดให้มีเสียงคล้องจองกัน

ก. ทฤษฎี	ข. โทรเลข
ค. ธนาคาร	ง. บัตรผ่านทาง

5. ข้อใดคล้องจองกับคำว่า ในสระน้ำใส

ก. ยามสายน้ำนิ่ง	ข. พระพายโชยมา
ค. มองไปเห็นปลา	ง. สหายเรือแจวสด

6. ข้อใดเป็นคำคล้องจอง 3 พยางค์

ก. ข้าวในนา ปลาในน้ำ	ข. สวยแต่รูป แก้มไม่หอม
ค. เขียนด้วยมือ ลบด้วยเท้า	ง. หนองหนังสือ หนองบ่อนไส้

7. ข้อใดเป็นคำคล้องจองของคำว่า เสพยาเสพติด

ก. ชีวิตจะสั้น	ข. พ่อแม่เสียใจ
ค. ไร้ญาติขาดมิตร	ง. สิ้นเปลืองทรัพย์สิน

8. ข้อใดสัมผัสกับคำว่า ขาว

ก. เวลา	ข. เขียว
ค. เสาร์	ง. พราว

9. ข้อใดไม่ใช่คำสัมผัสสระ

ก. ครั้ง พลัง	ข. สไบ สบาย
ค. แปลก แยก	ง. เรือ เหลือ

10. คำ ในข้อใดเป็นคำสัมผัสสระ

ก. คำนำ	ข. คำนี้
ค. คำนับ	ง. คำนวน

ใบความรู้เรื่องคำสัมผัสคล้องจอง

ความหมายของคำคล้องจอง

คำคล้องจอง คือ คำที่มีสระเสียงเดียวกัน และตัวสะกดในมาตราเดียวกัน แต่พยัญชนะต้นต่างกัน อาจมีเสียงวรรณยุกต์ต่างกันก็ได้ เช่น

คำคล้องจอง 1 พยางค์ เช่น

ปลา	กา	มา	น่า	ป่า	พา	ลา
ปิ่น	ลิน	กิน	พิน	นิล	ริน	ชิน

คำคล้องจอง 2 พยางค์ เช่น

เตารีด	มีดบาด	ราดหน้า	ปลาหู	หูดี
ทะเล	เทน้ำ	ดำรง	คงทน	ปนเป

คำคล้องจอง 3 พยางค์ เช่น

ผักกาดขาว	ราวตากผ้า	กาดัมน้ำ	จำได้ดี
หนังสือเรียน	เขียนตัวเลข	เมฆสีฟ้า	ปลากะพง

คำคล้องจองในบทประพันธ์เรียกว่า คำสัมผัส ซึ่งมีลักษณะบังคับของคำประพันธ์ทุกชนิด แต่ต่างกันเพราะช่วยให้บทประพันธ์นั้นๆ มีความไพเราะ เช่น

วิชาเหมือนสินค้ำ	อันมีค่าอยู่เมืองไกล
ต้องยากลำบากไป	จึงจะได้สินค้ำมา
จงตั้งเอากายเจ้า	เป็นสำเภาอันโสกา
ความเพียรเป็นโยธา	แขนซ้ายขวาเป็นเสาใบ

ร้อยกรองเป็นคำประพันธ์ซึ่งมีหลายชนิด เช่น โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน แต่ละชนิด มีลักษณะบังคับที่กำหนดไว้ต่างกัน

ร้อยกรอง คือ อะไร

“พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ให้ความหมายไว้ว่า คือ การสอดผูกให้ติดกัน ประดิษฐ์คำ แต่งหนังสือดีให้มีความไพเราะ ร้อยและเย็บดอกไม้ให้เป็นรูปต่างๆ” ซึ่งร้อยกรองเป็นงานเขียนที่ต้องใช้ความสามารถในการเลือกภาษา แล้วจัดวางตำแหน่งถ้อยคำให้เหมาะสม ประกอบกับการฝึกบ่อยจนเกิดทักษะ

ทั้งนี้การเขียนร้อยกรองนั้นใช้คำได้เท่าที่ฉันทลักษณ์กำหนดตามเสียง / วรรณยุกต์และการกำหนดสัมผัส จึงยากสำหรับนักเขียนใหม่ แต่เมื่อลองเขียนคำประพันธ์ได้บทหนึ่ง จะพบว่าร้อยกรองเป็นเรื่องไม่ยากและงดงามกว่า ให้ความหมายกว้างและลึกซึ้งกว่าการเขียนร้อยแก้วมากมายนัก

สิ่งสำคัญที่สุดของคำประพันธ์ คือ การวางสัมผัส มีด้วยกัน 2 ชนิด คือ

สัมผัสใน

สัมผัสสระ เป็นการใช้สระที่เหมือนกันมาสัมผัสกัน เช่น ใจ ไป อะไร ทำไม

กลาย สาย ดาย เป็นต้น

สัมผัสอักษร เป็นการเลือกพยัญชนะตัวสะกดเสียงเดียวกันมาสัมผัสกัน เช่น กาด ขาด กลาด อนันต์ ฟัน จันทร เป็นต้น

สัมผัสนอก เป็นการแสดงความสามารถในการสร้างความงดงามของผู้เขียน

คำประพันธ์ให้ได้สี่สันทงภาษา

คำศัพท์สคล้องจอง
แบบฝึกที่ 1 โยงคำสัมผัส

คำชี้แจง

อ่านคำที่กำหนดให้แล้วโยงคำที่มีเสียงสัมผัสคล้องจองกัน(ข้อละ 1 คะแนน)

1. ถ้อยคำ

2. ป้ายรถ

3. พันสวย

4. ใบเตย

5. กว๊านเตี้ย

6. ถ้วยชาม

7. ร่วงโรย

8. หน่อไม้

9. ร่างกาย

10. ชื่นชม

เฉยชา

เลียขวา

โปรยปราย

สามหลัง

ไฟหน้า

กล้วยหอม

สายฝน

กำหนด

ลมแรง

จดหมาย

คำชี้แจง

คำศัพท์สคล้องจอง

แบบฝึกที่ 2 อ่านคำศัพท์

หาคำศัพท์สคล้องจอง 4 พยางค์กับคำที่กำหนดให้ (ข้อละ 1 คะแนน)

1. ดื่มนมทุกวัน

2. หนังสือคือมิตร

3. บ้านเมืองสะอาด

4. ลูกแมวซุกซน

5. นอนหลับพักผ่อน

6. เปลวแดดแผดเผา

7. ยาฆ่าเชพติด

8. ฟ้ายแลบฟ้าร้อง

9. กระต่ายตื่นเต้น

10. รักจริงยิ่งใหญ่